

УДК 347.965.12(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1405234>

Д.О. ПИЛИПЕНКО,

заступник декана факультету № 3 Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, м. Кривий Ріг, Україна; e-mail: dima82@i.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1299-6178>

ЩОДО НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ІМУНІТЕТУ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

D.O. PILIPENKO,

Deputy Dean, Faculty Number 3, Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Ph.D. in Law, Kryvyi Rih, Ukraine; e-mail: dima82@i.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1299-6178>

REGARDING THE NORMATIVE REGULATION OF THE IMMUNITY OF A LAWYER IN THE CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE

Постановка проблеми

Визначаючи специфіку нормативного врегулювання порядку реалізації імунітету захисника в кримінальному процесі, законодавцем враховувались правові реалії, що об'єктивно існували на момент прийняття Кримінального процесуального кодексу України (КПК). Звичайно представниками органу законодавчої юрисдикції були враховані не лише практичні реалії, що існували в кримінально-процесуальній системі на той час, але й теоретичні погляди та розробки вітчизняних науковців в цьому напрямі. Однак, на даний час, з урахуванням сучасних реалій розвитку держави та суспільства, існує потреба в перегляді запропонованої законодавцем специфіки нормативного врегулювання імунітету захисника в кримінальному процесуальному законодавстві України.

Такий умовивід є логічним, враховуючи сучасний стан інших національних нормативно-правових актів, які окремо від КПК також впливають на сферу функціонування зазначеного субінституту права. Необхідно зазначити, що до цього переліку належать Конституція України, Закони України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", "Про захист персональних даних" та інші. Комплексний аналіз змісту зазначених нормативних актів в окремих випадках свідчить про наявні певні колізії у сфері нормативного визначення імунітету захисника в кримінальному процесі. Зазначене питання набуває додат-

кової актуальності, враховуючи той факт, що імунітет захисника в окремих випадках кримінальної процесуальної дійсності розповсюджується на інших осіб, які не належать до категорії "адвокат", але за специфікою практичної діяльності володіють інформацією, яка є адвокатською таємницею. Мова в даному випадку йде про помічника адвоката, стажиста та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Враховуючи особливість їх практичної діяльності, участь цих осіб у кримінальному провадженні може супроводжуватись із наявністю певних нормативних колізій, що, як наслідок, негативним чином впливатиме на результативність кримінального провадження та виконання його завдання, визначеного в ст.3 КПК України.

В межах наукового обґрунтування слід зважити на роботи С.Г. Волкотруб щодо загально-теоретичної концепції субінституту імунітету захисника як частини інституту імунітету в кримінальному процесі [1, с.159], М.Ю. Веселова із співавторами з питань імунітету захисника в контексті аналізу імунітету свідка в кримінальному процесі [2, с.124–128], А.Б. Войнарович із особливостей допиту адвоката (захисника) як свідка у кримінальному провадженні [3, с.137–140]. А також на більш узагальнюючі дослідження Семир Салі (Semir Sali) та Гентіан Зібері

(Gentian Zyberi) із імунітету адвокатів захисту та їх співробітників від кримінального судочинства в національних судах за діяльність, пов'язану з поданням особи в міжнародних розглядах в міжнародному кримінальному суді або трибуналі [4], а також Гроувс Метью (Matthew Groves) та Дерхам Марк (Mark Derham) із ролі імунітетів і обов'язків у законодавстві та аналізу сучасних випадків, що підтверджують імунітет захисників [5].

Виходячи з цього, метою статті є визначення оптимальної нормативної конструкції імунітету захисника у сфері його розповсюдження на інших учасників кримінальних процесуальних правовідносин, з урахуванням особливостей сучасного нормативного відображення змісту адвокатської таємниці. Її новизна полягає в авторських пропозиціях щодо доповнення вже існуючих нормативних конструкцій п.п.1, 2 ч.2 ст.65 КПК України.

Завданням статті є визначення особливості конфіденційності відносин між адвокатом (захисником) та його клієнтом; розглянути визначений законодавцем перелік суб'єктів кримінальних процесуальних правовідносин, на яких розповсюджується імунітет захисника в кримінальному провадженні та надання авторського погляду з удосконалення нормативної позиції законодавця; аналіз специфіки змісту адвокатської таємниці відповідно до чинного КПК України.

Особливість конфіденційних відносин між захисником та його клієнтом

Питання імунітету захисника в кримінальному провадженні є одним з актуальних питань теорії та практики кримінального процесу, розгляду якого присвячені чисельні наукові дослідження вітчизняних та іноземних науковців. Одним із головних та важливих елементів цього інституту кримінального процесуального права є питання конфіденційності відносин захисник-клієнт. Досліджуючи зміст вказаного питання, А.Ф. Коні досить змістовно зазначив наступне: просякнутий моральним елементом закон у тому випадку, коли забороняє питати про свідомість підсудного своєму захиснику. Між захисником й тим, хто звертається до захисника в надії на допомогу, встановлюється тісний зв'язок довіри та щирості. Захиснику відчиняються тайники душі, йому намагаються роз'яснити свою винність або пояснити своє падіння та свій, прихований від інших, сором такими подробицями особистого життя, у відношенні до яких сліпа Феміда повинна бути й глухою [6, с.102].

М.П. Болокан (М.Р. Волосан) з цього приводу зазначає, що адвокати, як правило, не несуть

особливих обов'язків перед іншими учасниками проваджень поки не встановлені відносини між адвокатом і клієнтом. Правила поведінки адвокатів визнають, що адвокати зобов'язані виконувати певні обов'язки перед судами, третіми особами та законом взагалі. Однак основні зобов'язання, покликані сприяти довірі та довірі до юристів, що характерним для відносин з клієнтами [7, с.23]. Е. Гіппіні-Фурньє (E. Gippini-Fournier) наголошував, що для характеристики змісту правовідносин між адвокатом та його клієнтом використовується визначення "законний привілей", який за своїм змістом означає, що правовідносини адвокат-клієнт за будь-яких умов не можуть бути розголошені під час судового та інших проваджень проти волі клієнта [8, с.970].

Довірливі відношення між захисником та підозрюваним (обвинуваченим) існують у межах конфіденційності. Ця таємниця відносин між захисником та клієнтом не є ефемерною уявою та примхою окремих теоретиків, що досліджують зазначене питання, а є положенням, що відображене не лише у вітчизняних, але й у міжнародно-правових актах. Так, у ч.3 ст.14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права унормована можливість кожної особи, до якої пред'явлено обвинувачення мати достатньо часу на підготовку до захисту та консультацій захисника [9]. Аналогічне положення також міститься у ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [10].

Також у якості прикладу нормативної фіксації конфіденційності відносин між захисником та його клієнтом, слід навести положення Стандартів незалежності юридичної професії міжнародної асоціації юристів (прийнятих на конференції МАЮ у вересні 1990 р. в м. Нью-Йорк). Згідно з ними, справедлива система організації юстиції, яка гарантує незалежність юристів при виконанні ними професійних обов'язків без будь-яких необґрунтованих обмежень, прямого або непрямого тиску або втручання, є абсолютно необхідною для побудови і функціонування правової держави [11].

Окремо доцільно навести положення, що закріплене у п.22 Основних принципів, що стосуються ролі юристів, згідно з яким: уряди визнають і забезпечують конфіденційний характер будь-яких зносин та консультацій між юристами та їхніми клієнтами в рамках їх професійних відносин [12]. За змістом розділу 2.3 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, сутністю функції юриста є те, що клієнт повинен повідомляти йому факти,

які він не повідомив би іншим, і що юрист повинен бути одержувачем іншої інформації на основі конфіденційності. Без впевненості в конфіденційності не може бути довіри. Конфіденційність, таким чином, основне і фундаментальне право і обов'язок юриста. Юрист повинен відповідно дотримуватися конфіденційності щодо всієї інформації, даної йому його клієнтом, або отриманої ним щодо його клієнта або інших осіб під час надання послуг своєму клієнтові. Зобов'язання конфіденційності не обмежене в часі. Юрист повинен вимагати від його партнерів, персоналу і будь-якої особи, залученої ним під час надання професійних послуг, дотримання того ж зобов'язання конфіденційності [13].

Українським законодавством нормативно визначено і забезпечено дотримання конфіденційності відносин між адвокатом та його клієнтом. Так, у ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" (Адвокатська таємниця), надається вичерпне визначення цього правового явища, а також окреслюється перелік осіб, які повинні дотримуватись закону та зберігати адвокатську таємницю, яка стала їм відомою під час практичної діяльності [14]. Отже, відповідно до ч.3 ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" особами, які мають зберігати адвокатську таємницю, є адвокат, його помічник, стажист та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особа, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Змістом цієї статті законодавець закріплює достатньо широкий перелік осіб, які є обізнаними про адвокатську діяльність та, відповідно, адвокатську таємницю. При цьому, визначаючи умови можливого отримання інформації, що є адвокатською таємницею, законодавець в окремих положеннях КПК закріплює процесуальні важелі отримання інформації, яка є адвокатською таємницею, а також перераховує осіб відносно яких ці важелі можуть застосовуватись.

Суб'єкти кримінальних процесуальних відносин, на яких розповсюджується імунітет захисника в кримінальному провадженні

Згідно п.2 ч.2 ст.65 КПК, адвокати не можуть бути допитані про відомості, які становлять адвокатську таємницю. У цьому пункті КПК не наводяться інші особи, які відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" володіють адвокатською таємницею. Цих осіб, як вбачається переконання, законодавець навмисно не врахував у змісті п.2 ч.2 ст.65 КПК,

опосередковано відобразивши, як вбачається, їх в інших нормах КПК. Слідуючи логіці законодавця, ці особи згадуються у змісті ст.66 КПК та ст.224 КПК. Отже відповідно до п.3 ч.1 ст.66 КПК свідок має право відмовитися давати показання щодо себе, близьких родичів та членів своєї сім'ї, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення, а також показання щодо відомостей, які згідно з положеннями статті 65 КПК не підлягають розголошенню. Оскільки адвокатська таємниця належить до такої інформації, то й помічник адвоката, стажист та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням можуть відмовитись надавати свідчення про зміст адвокатської таємниці.

Аналогічне за змістом положенням міститься у ч.8 ст.224 КПК, де зазначено, що особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі (таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо). Аналізуючи зміст положень ст.ст.66 та 224 КПК слід зазначити, що на особисте переконання автора їх дослівний зміст вказує на те, що за своїм смисловим наповненням вони не стосуються помічника адвоката, стажиста та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю.

Першою правовою особливістю на яку треба звернути увагу, це формулювання в Законі різновиду інформації, щодо якої вищеперераховані особи можуть не надавати свідчення. В ст.66 КПК ця інформація формулюється як така, що не підлягає розголошенню. У свою чергу, в ст.224 КПК ця інформація визначається як така, щодо надання якої існує пряма заборона у законі.

Дослівний зміст ст.65 КПК свідчить, що інформацією, яка не підлягає розголошенню або інформацією, щодо розголошення якої існує пряма заборона у законі, є інформація, закріплена у п.п.6–10 ч.2 ст.65 КПК. Цього висновку можна дійти детально проаналізувавши ч.2 ст.65 КПК. Так, категоричний імператив щодо заборони законом розголошувати певного різновиду інформацію стосується саме інформації, закріпленої у п.п.6–10 ч.2 ст.65 КПК. Однак, категоричність законодавця щодо розголошення інформації, зазначеної у ст.65 КПК, не стосується критеріїв,

закріплених у п.п.1–5 ч.2 ст.65 КПК, оскільки згідно зі змістом ч.3 ст.65 КПК ця інформація за певної умови може бути розголошеною, а отже вважати її такою, щодо якої існує категорична законодавча заборона до розголошення – не можна. У зв'язку з цим помічник адвоката, стажист та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особа, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, не належать до осіб, які згадуються у ч.1 ст.66 КПК та ч.8 ст.224 КПК.

Другою правовою особливістю закону, що також підтверджує авторський умовивід, є те, що відповідно до ч.1 ст.66 КПК свідок має право відмовитись давати показання щодо відомостей, які згідно з положеннями статті 65 цього Кодексу не підлягають розголошенню. Також відповідно до ч.8 ст.224 КПК особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі (таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо).

В обох випадках умови надання свідчень свідком наповнені дискреційним змістом. Тобто, надавати свідчення щодо змісту адвокатської таємниці є правом особи, оскільки згідно з зазначеними нормами КПК, особа має право відмовитись від надання свідчень або не відповідати на запитання під час допиту. Таким чином, відповідно до логіки законодавця, яка відображена у вказаних нормах КПК, помічник адвоката, стажист та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особа, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, можуть надавати свідчення щодо адвокатської таємниці, оскільки відмовитись від надання останніх є правом цієї особи.

Саме такого висновку можна дійти детально проаналізувавши ч.1 ст.66 КПК та ч.8 ст.224 КПК. Проте, така інтерпретація окремих аспектів процесуального статусу осіб, що володіють адвокатською таємницею, є не коректною. Так, відповідно до ч.3 ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", зберігати адвокатську таємницю є обов'язком помічника адвоката, стажиста та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особи, стосовно якої припинено або зупинено

право на заняття адвокатською діяльністю. Через це розпорядження інформацією, що належить до адвокатської таємниці, не може залежати від бажання особи, яка нею володіє. Зберігати цю інформацію – є обов'язком такої особи.

Згідно ч.5 ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" особи, винні в доступі сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошенні, несуть відповідальність згідно із законом. Проте, як вбачається, це не єдиний фактор, який робить неможливим надавати свідчення особами, які володіють адвокатською таємницею. Так, якщо така особа за власною ініціативою надаватиме свідчення, які містять адвокатську таємницю, то посадова особа, яка здійснюватиме такий допит, не може вважати отриману доказову інформацію допустимою. На наше особисте переконання, така доказова інформація може цілком вважатись такою, що отримана внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, оскільки, відповідно до п.3 ч.2 ст.87 КПК, в межах кримінального провадження, така інформація отримана із порушенням права особи на захист. Таким чином вважати таку інформацією доказовою в справі не можна.

Враховуючи наведену інформацію, за умовиводом автора, на даний час, враховуючи дослівний зміст окремих норм КПК, на помічника адвоката, стажиста та на осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на осіб, стосовно яких припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, не розповсюджуються процесуальні правила отримання доказової інформації, що закріплені у п.3 ч.1 ст.66 КПК та у ч.8 ст.224 КПК.

За для того, щоб виправити окреслені вище правові недоліки та належним чином унормувати правову заборону на розголошення адвокатської таємниці, вважаємо за потрібне внести зміни до чинної редакції п.2 ч.2 ст.65 КПК та викласти його у такій редакції: адвокати, їх помічники, стажисти та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особи, стосовно яких припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю – про відомості, які становлять адвокатську таємницю (курсив наш. – Авт.).

Специфіка змісту адвокатської таємниці

Досліджуючи питання імунітету захисника у кримінальному провадженні, окремо доцільно звернути увагу на те, що відповідно до п.2 ч.2

ст.65 КПК може бути допитаний як свідок адвокат – про відомості, які становлять адвокатську таємницю. Аналіз змісту окремих норм вітчизняного законодавства дозволяє дійти висновку, що фактичні обставини, про які не можна допитувати адвоката, є більшими за обсяг адвокатської таємниці. Так, адвокатська таємниця є інформацією, якою наділено обмежено коло осіб та яка стосується виключно клієнта та його інтересів. При цьому обставини, які можуть стати відомими адвокату під час реалізації ним правосуб'єктності захисника в окремому кримінальному провадженні, можуть й не стосуватись адвокатської таємниці. Так, відповідно до ч.2 ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", адвокатом під час реалізації функції захисту у кримінальному провадженні, окрім інформації, яка становить адвокатську таємницю, може бути отримано інформацію або документи від третіх осіб, які містять відомості про них та можуть поширюватися з урахуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних.

Виходячи з подібної інтерпретації інформації, що може бути отримана адвокатом, вона не є частиною відносин захисник-клієнт, а стосується лише третіх осіб, при цьому закон також встановлює певні обмеження щодо її обігу у вигляді розповсюдження її "з урахуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних". Така інформація може бути конфіденційною, а отже обмежуватись у розповсюдженні, але з цього правила є виключення. Однак, в окремих випадках зазначена інформація може й не належати до конфіденційної. Так, наприклад, відповідно до ч.2 ст.5 Закону України "Про захист персональних даних", не є конфіденційною інформацією персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень, а отже вона цілком може вільно розповсюджуватись [15]. Також, згідно з ч.3 ст.5 Закону України "Про захист персональних даних", не є інформацією з обмеженим доступом, яка являє собою відомості, визначені Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції", а також інформація про отримання у будь-якій формі фізичною особою бюджетних коштів, державного чи комунального майна.

З урахуванням викладеного можна змодельувати ситуацію, за якої, наприклад, в об'єднаному кримінальному провадженні щодо декількох підозрюваних, відповідно братимуть участь декілька захисників, які у свою чергу представлятимуть

інтереси конкретного підозрюваного. Під час здійснення допиту слідчий цілком може ставити запитання адвокату з метою отримання інформації вищезазначеного змісту, що стосуватиметься співучасника вчинення певного злочину. Оскільки адвокат у окремому кримінальному провадженні представляє інтереси іншого підозрюваного, то згідно з ч.2 ст.22 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", він цілком може надати слідчому подібну інформацію.

Проте, положення Законів України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" та "Про засади запобігання і протидії корупції", що дозволяють у межах кримінального провадження надавати адвокатом правоохоронним органам та суду певного різновиду інформації, нівелюється положенням КПК. Так, категоричність законодавця, що міститься у п.1 ч.2 ст.65 КПК щодо заборони допитувати в якості свідка адвоката про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника. При цьому закон не уточнює, чи стосується це лише інформації щодо клієнта або всіх учасників кримінального провадження враховуючи співучасників? Дослівний зміст цього пункту дозволяє дійти висновку, що ця заборона розповсюджується на будь-яку інформацію, отриману адвокатом у статусі захисника, тобто стосується й співучасників.

Вказаний імператив, що міститься у КПК, на переконання автора, має бути виправлений та скорегований з урахуванням іншим законів України. Враховуючи вищевикладене, доцільно внести відповідні зміни до п.1 ч.2 ст.65 КПК та викласти її у такій редакції: захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі *щодо своїх клієнтів* у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника (курсив наш. – Авт.). Як вбачається, подібне формулювання унормує між собою положення КПК та Законів України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" та "Про засади запобігання і протидії корупції", а також збалансує між собою п.п.1 та 2 ч.2 ст.65 КПК, справедливо визначивши інформацію, яку може надавати адвокат лише межами адвокатської таємниці.

Висновки

У результаті нормативного визначення іміунітету захисника у кримінальному провадженні встановлено наступне.

1. Правовідносини між суб'єктами "захисник-клієнт" регулюються у межах правового інституту сфери кримінального процесуального права із використанням комплексу законодавчих актів, що має позитивним чином впливати на якісну складову нормативного регулювання всіх елементів інституту імунітету, однак може мати колізію законодавчих актів, що забезпечують нормативне визначення однорідних правовідносин. Прикладом таких важливих суспільних відносин є взаємодія суб'єктів кримінального процесуального права між собою в межах функціонування інституту імунітету захисника.

2. Через недосконалість правових конструкцій пропонується доповнити п.2 ч.2 ст.65 КПК переліком осіб, яких не можна допитувати як свідків про обставини, які становлять адвокатську таємницю. Вбачається за доцільне доповнити вказану процесуальну норму КПК такими особами, як помічники адвокатів, їх стажисти та особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським

об'єднанням, а також на особи, стосовно яких припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю.

3. Потребує відповідного унормування критерії адвокатської таємниці, що має зберігатися захисником в межах відносин "адвокат-клієнт". Зміст адвокатської таємниці має враховувати виключно особисті інтереси особи, позицію якої в кримінальному провадженні відстоює захисник. Будь-яка інша процесуальна інформація, що виходить за межі вищевказаної формули не має належати до адвокатської таємниці та щодо неї не повинно міститись законодавчих обмежень стосовно розповсюдження в межах кримінального провадження. Запропоновано доповнення до п.1 ч.2 ст.65 КПК щодо заборони допиту як свідків осіб, які виступають в кримінальному провадженні в якості захисників лише про обставини, що стали їм відомі під час кримінального провадження, які стосуються виключно інтересів клієнтів конкретного захисника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкотруб С. Г. Імунітет і проблеми його захисту в кримінальному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Х., 2003. 192 с.
2. Веселов М. Ю., Заремба Т. С., Олещицька В. Е. Інститут імунітету свідка в кримінально-процесуальному праві. *Юридичний науковий електронний журнал: електрон. наук. фахове вид.* 2016. № 3. С. 124–128
3. Войнарович А. Б. Особливості допиту адвоката як свідка у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2015. № 18. С. 137–140.
4. S. Sali and G. Zyberi, 'Functional Immunity for Defence Counsel and Defence Staff', in C. Rohan and G. Zyberi (eds.), *Defence Perspectives on International Criminal Justice* (Cambridge University Press, April 2017), pp. 173–203. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2977304>.
5. Matthew Groves & Mark Derham. Should Advocates' Immunity Continue? *MelbULawRw* 3; (2004) 28(1) *Melbourne University Law Review* 80. URL: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/MelbULawRw/2004/3.html>.
6. Кони А. Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. Собрание сочинений. Том 4. Москва : Юридическая литература, 2011. 528 с.
7. Bolocan M. P. Professional legal ethics: a comparative perspective. *CEELI Concept Paper Series.* Washington D.C. 407 p.
8. Gippini-Fournier E. Legal professional privilege in competition proceedings before the European commission: beyond the cursory glance. *Fordham International Law Journal.* 2004. 1048 p.
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : від 16.12.1966. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
11. Стандарти незалежності юридичної професії міжнародної асоціації юристів. URL: <http://bibliograph.com.ua/kodex-9/24.htm>.
12. Основні принципи, що стосуються полі юристів : від 07.09.1990. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_313.
13. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства : від 01.10.1988. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
14. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076–VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
15. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297–VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

REFERENCES

1. Volkotrub, S. H. (2003). *Imunitet i problemy yoho zakhystu v kryminal'nomu sudochnystvi* [Immunity and problems of its protection in criminal proceedings]. Extended abstract of candidate's thesis (12.00.09). Kharkiv (in Ukr.).
2. Veselov, M. YU., Zaremba, T. S., & Oleshyts'ka, V. E. (2016). Instytut imunitetu svidka v kryminal'no-protsesual'nomu pravi [Institute of Immunity of a witness in criminal procedure law]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal: elektron. nauk. fakhove vyd.*, (3). 124–128 (in Ukr.).
3. Voynarovych, A. B. (2015). Osoblyvosti dopytu advokata yak svidka u kryminal'nomu provadzhenni [Features of interrogation of a lawyer as a witness in a criminal proceeding]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, (18). 137–140 (in Ukr.).
4. Sali, S., & Zyberi, G. (2017). Functional Immunity for Defence Counsel and Defence. Staff in C. Rohan and G. Zyberi (eds.), *Defence Perspectives on International Criminal Justice* (Cambridge University Press, April) 173–203. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2977304> (in Eng.).
5. Groves, M., & Derham, M. S. (2004). Hould Advocates' Immunity Continue? *MelbULawRw*, 28(1) 3; Melbourne University Law Review 80. Retrieved from: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/MelbULawRw/2004/3.html> (in Eng.).
6. Koni, A. F. (2011). *Nravstvennyye nachala v ugovnom protsesse* [Moral principles in the criminal process]. Sobraniye sochineniy. Tom 4. Moskva: Yuridicheskaya literatura (in Russ.).
7. Bolocan M. P. Professional legal ethics: a comparative perspective. *CEELI Concept Paper Series*. Washington D.C. (in Eng.).
8. Gippini-Fournier, E. (2004). Legal professional privilege in competition proceedings before the European commission: beyond the cursory glance. *Fordham International Law Journal* (in Eng.).
9. *Mizhnarodnyy pakt pro hromadyans'ki i politychni prava* [International Covenant on Civil and Political Rights]. (16.12.1966). Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (in Ukr.).
10. *Konventsyya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod* [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. (04.11.1950). Retrieved from: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (in Ukr.).
11. *Standarty nezalezhnosti yurydychnoyi profesiyi mizhnarodnoyi asotsiatsiyi yurystiv* [Standards for the independence of the legal profession of the International Bar Association]. Retrieved from: <http://bibliograph.com.ua/kodex-9/24.htm> (in Ukr.).
12. *Osnovni pryntsypy, shcho stosuyut'sya roli yurystiv* [Basic Principles Regarding the Role of Lawyers]. (07.09.1990). Retrieved from: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_313 (in Ukr.).
13. *Zahal'nyy kodeks pravyl dlya advokativ krayin Yevropeys'koho Spivtovarystva* [General Code of Conduct for Lawyers of the European Communities]. (01.10.1988). Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_343 (in Ukr.).
14. Pro advokaturu ta advokat-s'ku diyal'nist' [On Advocacy and Advocacy]. *Zakon Ukrayiny* (05.07.2012 No 5076–6). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (in Ukr.).
15. Pro zakhyst personal'nykh danykh [About protection of personal data]. *Zakon Ukrayiny* (01.06.2010 No 2297–6). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (in Ukr.).

Надійшла 21.04.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Пилипенко Д. О. Щодо нормативного врегулювання імунітету захисника в кримінальному процесуальному законодавстві України. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 3. С. 80–87. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_3_12.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1405234>

Розглянуто ключові нормативні положення чинного законодавства України, які у своєму комплексі формують особливості нормативного врегулювання та реалізації імунітету захисника в національному кримінальному процесуальному законодавстві. Зосереджено увагу на окремих правових колізіях законодавчих актів України, вирішення яких забезпечить належне функціонування правового інституту імунітету захисника в межах кримінальних проваджень. Запропоновано авторський підхід на вирішення окресленого питання, сприятиме оптимальному співіснуванню комплексу правових актів, що регулюють функціонування окресленого правового інституту в кримінальній процесуальній дійсності нашої держави.

Ключові слова: інститут права; інститут імунітету; імунітет захисника; нормативне врегулювання інституту імунітету; правосуб'єктність захисника

Пилипенко Д.А. О нормативном урегулировании иммунитета защитника в уголовном процессуальном законодательстве Украины

Рассмотрены ключевые нормативные положения действующего законодательства Украины, которые в своем комплексе формируют особенности нормативного урегулирования и реализации иммунитета защитника в национальном уголовном процессуальном законодательстве. Внимание сосредоточено на отдельных правовых коллизиях законодательных актов Украины, разрешение которых обеспечит надлежащее функционирование правового института иммунитета защитника в пределах уголовных судопроизводств. Предложенный авторский подход для решения очерченного вопроса, будет способствовать оптимальному сосуществованию комплекса правовых актов, регулирующих функционирование правового института иммунитета защитника в уголовной процессуальной действительности нашего государства.

Ключевые слова: институт права; институт иммунитета; иммунитет защитника; нормативное урегулирование института иммунитета; правосубъектность защитника

Pilipenko D.A. Regarding the Normative Regulation of the Immunity of a Lawyer in the Criminal Procedural Legislation of Ukraine

The article considers separate normative aspects of the specific character of lawyer's immunity in the criminal procedural legislation of Ukraine. The main normative provisions of the current legislation of Ukraine are considered, which in its complex form the peculiarities of the normative regulation and implementation of the lawyer's immunity in the national criminal procedural law. The attention is focused on certain legal conflicts of legislative acts of Ukraine, the solution of which will ensure the proper functioning of the legal institution of the immunity of the lawyer within the framework of criminal proceedings. The normative features of the influence of this type of immunity on persons who are not lawyers in criminal proceedings are considered, however, taking into account the specifics of their practical activity, possess information which is a matter of lawyer's secrecy. In this case, the assistant lawyer, trainee, and persons who are in labor relations with a lawyer, a lawyer's office, a lawyer's association, as well as a person in respect of which the right to practice advocacy has been suspended or suspended, is a matter of this case. The author's approach to solving the aforementioned issue is proposed, with the introduction of the indicated persons to the list of participants in criminal proceedings, who are obliged to adhere to the conditions of preservation of the lawyer's secrecy, and under any conditions should not be able to decide, at their own discretion, on the preservation of the information of the specified category. The said will promote optimal coexistence of a set of legal acts regulating the functioning of the outlined law institute of the immunity of a lawyer in the criminal procedural reality of our state. The content of the lawyer's secrecy is analyzed taking into account the current specification of the norms of the domestic legislation that regulate its content. Focused attention is paid to the following legislative acts: Laws of Ukraine "On protection of personal data"; "On advocacy and advocacy activities"; "On the principles of preventing and combating corruption". The ways of normalizing among them the content of the said legislative acts for the purpose of unambiguous interpretation of the contents of the lawyer's secrecy to the definition of the conditions for its dissemination is proposed.

Key words: institute of law; an institute of immunity; immunity of the defender; normative regulation of the Institute of immunity; the legal personality of the defender